

เศรษฐศาสตร์กับกฎหมาย

*สมัย โกรทินธาคม

นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปมีความเห็นตรงกันในหลักการว่า รัฐควรเข้าแทรกแซงกลไกตลาด ถ้าการผลิตหรือการบริโภคสินค้าของบุคคลหนึ่ง มีผลทางอ้อมต่อคนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบ เรียกว่า ปัญหาผลกระทบภายนอก (Externalities)

ผลทางด้านลบ ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยความเสียหาย ผู้ก่อไม่ได้คำนึงถึงผลเสียต่อสังคม เช่น น้ำเสียจากโรงงานมีผลต่ออาชีพการประมง มลภาวะต่างๆกระทบความเป็นอยู่ของคนอื่น เหตุร้ายอาชญา พวก "มาแล้วจับ" เป็นต้น

ผลทางด้านบวก สังคมได้ประโยชน์ แต่ผู้ก่อประโยชน์นั้น ไม่ได้รับการชดเชย ดังนั้นภาครัฐจึงควรให้การอุดหนุน ตัวอย่าง การได้รับการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาภาคบังคับระดับขั้นพื้นฐาน การเข้ารับการฉีดวัคซีน ผู้รับการฉีดได้ประโยชน์ สังคมก็ได้ประโยชน์ เพราะโอกาสที่แต่ละคนจะเป็นพาหะนำโรคได้ลดลงไป การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ การทำฝนเทียม การวิจัย การให้บริการการศึกษา

การผลิตหุ่นยนต์ทุ้ระเบิด การสร้างประภาคาร ฯลฯ

ปัญหาโลกแตกก็คือ เป็นธรรมดาที่ของดีเหล่านี้ มักมีน้อยเกินไป สมควรที่รัฐต้องให้การสนับสนุน เพื่อจูงใจให้เอกชนมีการผลิตสินค้าและบริการเหล่านี้มากยิ่งขึ้น โดยอาจให้เงินชดเชยในจำนวนที่คุ้มกับมูลค่าประโยชน์ที่สังคมได้รับ ส่วนผลทางด้านลบ ก็มักมีมากเกินไป ดังนั้นจึงมีเหตุผลที่รัฐต้องเข้าแทรกแซง โดยการควบคุม เก็บภาษีค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ให้คุ้มค่ากับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม กรณีผลด้านลบนี้กฎหมายมักเอาผิดกับผู้ก่อความเสียหาย เพื่อให้ต้นทุนของเขาสูงขึ้น จนมีผลไปลดปริมาณการผลิต เมื่อผลิตน้อย ปริมาณมลพิษก็จะลดลงไปด้วย จนกระทั่งถึงระดับที่ "เหมาะสม" ต่อสังคม

แนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะนี้เป็นแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ในยุคก่อนชื่อ Arthur Pigou ซึ่งเขาหวังว่า การลงโทษผู้ก่อมลภาวะ เท่ากับบังคับให้ผู้ก่อคำนึงถึงผลเสียต่อสังคม มาตรการเหล่านี้จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น จนถึงระดับที่สะท้อนถึงต้นทุนทางสังคม (social cost) แต่นัก

เศรษฐศาสตร์ซึ่งสนใจด้านกฎหมายชื่อ โรนาลด์ โคส (Ronald Coase) ได้รับรางวัลโนเบล เมื่อปี 2534 (เขียนบทความเรื่อง "The Problem of Social Cost" ตีพิมพ์ใน Journal of Law and Economics เดือนตุลาคม 1960 และมีอีกหลายบทความ ที่อธิบายแนวคิดของเขาเพิ่มเติม) เขาวิจารณ์ว่า ฟังดูแล้วง่ายเกินไป เพราะเหมือนกับเป็นการแก้ปัญหามานกระดานดำ แล้วก็จบกันไป โคสเปรียบเปรยวิธีการดังกล่าวว่าเป็น "Blackboard Economics" และแน่นอนว่าข้อวิจารณ์นี้ย่อมพาดพิงไปถึงนักเศรษฐศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่อย่าง Paul Samuelson ซึ่งยึดแนวการวิเคราะห์เรื่องผลกระทบภายนอกตามแนวคิดของ Pigou

เหตุผลของโคสก็คือ หน่วยงานภาครัฐจะสามารถประเมินได้อย่างไรว่า ผลกระทบด้านบวกและลบต่อสังคม มีมูลค่าเท่าใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลทางด้านลบ จะกำหนดค่าปรับ ค่าธรรมเนียม เป็นจำนวนเท่าใด จึงจะสาสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ถึงแม้กฎหมายจะให้กรรมสิทธิ์ (Property Rights) ชัดเจนแก่ฝ่ายใด การแก้ปัญหาจะบรรลุได้ก็ต่อเมื่อเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายเจรจากัน และกำหนดจำนวนเงินชดเชยที่เหมาะสม โดยมีนัยว่า ต้นทุนธุรกรรม (Transaction Cost) อันได้แก่ การเจรจาต่อรองกัน กระบวนการออกกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ มีต้นทุนเท่ากับศูนย์ ซึ่งมักเป็นข้อสมมติพื้นฐานในการ

วิเคราะห์ตามแนวเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก แต่ความเป็นจริงนั้นต้นทุนธุรกรรมในหลายๆ กรณีมีค่าสูงมาก จนอาจเป็นไปได้ที่การเจรจาจะล้มเหลว

แม้แต่ในหมู่นักเศรษฐศาสตร์ยังเข้าใจแนวคิดของโคสคลาดเคลื่อน* เพราะเข้าใจว่าการวิเคราะห์ของโคสได้ให้ความสำคัญในกรณีไม่มีต้นทุนธุรกรรม จนกระทั่งโคสชี้แจงว่า การวิเคราะห์ผลกระทบภายนอกตามแนวคิดกระแสหลักนั้นมักจะสมมติว่าไม่มีต้นทุนธุรกรรมแต่การวิเคราะห์เช่นนี้ไม่มีประโยชน์ ดังนั้นจึงต้องการให้นักเศรษฐศาสตร์มุ่งให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาในกรณีที่มีต้นทุนธุรกรรม (Coase, 1994, 10-12)

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเทียบเคียงบทวิเคราะห์ของโคส ในกรณีกฎหมายว่าด้วยเหตุรำคาญ (Nuisance Law) สมมติว่า ครอบครัวนายต้องอยู่ริมคลองประปา ถนนประชาชื่น อันเงียบสงบ ต่อมาเมื่อนายทุนมาเปิดร้านขายเหล้าติดกับบ้านของนายต้อง ตอนเย็นมีวัยรุ่นมาเที่ยว น่ารบกวนจนอดเต็มชอยไปหมด พอตกติกไปแล้ว ต้องหงุดหงิดรำคาญเสียงเพลงอีกที ถ้ากฎหมายคุ้มครองให้นายต้องมีกรรมสิทธิ์ในความสงบบริเวณนั้น ทนความรำคาญไม่ไหว หากนำเรื่องฟ้องศาล นายต้องมีโอกาสชนะคดี ฝ่ายเจ้าของร้านเหล้า ก็ต้องเสียค่าปรับไปตามระเบียบ แต่ปัญหาจะจบเท่านั้นหรือไม่ ร้านเหล้ายังคงเปิดขายต่อไปอีกหรือไม่

*Butler and Garnett (2003) ตำรวจคำอธิบายทฤษฎีของโคสในตำราเศรษฐศาสตร์ระดับพื้นฐานและระดับกลางพบว่า ตำราเศรษฐศาสตร์พื้นฐาน 24 เล่ม นำเสนอแนวคิดของโคสไม่ถูกต้อง ในจำนวนนี้มีตำราของ Paul Samuelson and William Nordhaus, N. Gregory Mankiw, Campbell McConnell and Stanley Brue, William Baumol and Alan Blinder เป็นต้น ส่วนตำราที่เสนอคำอธิบายสอดคล้องกับเจตนาของโคส ได้แก่ ตำราของ Robert H. Frank and Ben S. Bernanke, Paul Heyne; Peter Boettke and D. Prychitko, Eugene Silberberg และ Alan Stockman

คำตอบคือ เปิดต่อไป ถ้าตราใบใดที่ร้านเหล้ามีรายได้นั้นมากกว่าความเสียหายที่ตกอยู่กับครอบครัวนายต้อง สมมติว่าเจ้าของร้านเหล้ามีรายได้นั้นต่ำเดือนละ 3 แสนบาท ขณะที่ความเสียหายความหงุดหงิดที่เกิดจากการนอนไม่หลับเพราะเสียงอีกที่กรบกวน คิดเป็นเงินจำนวนเดือนละ 3 หมื่นบาท ถ้าเจ้าของร้านเหล้ารู้ว่าความเสียหายที่ตกกับครอบครัวนายต้องเป็นจำนวนเงินเท่านี้ เขาจะยินดีจ่ายเงินชดเชยให้ต้องเดือนละ 3 หมื่น แล้วเปิดร้านขายต่อไป ปัญหาเสียงอีกที่กรกโครมยังมีอยู่ แต่ก็ไม่ได้ทำให้นายต้องรำคาญ เพราะได้รับเงินชดเชยไปแล้ว ซึ่งอาจลงทุนทำผนังห้องเสียใหม่ หรือหาอะไรมาอุดหูก่อนนอนก็ได้ นายต้องอาจจะสบายใจยิ่งขึ้นไปอีกถ้าหากเจ้าของร้านเหล้ายินดีจ่ายชดเชยให้เดือนละ 4-5 หมื่น

สมมติว่า เจ้าของร้านเหล้ามีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายที่จะเปิดเพลงเสียงดังในย่านนั้น หากนายต้องฟ้องร้องเจ้าของร้าน โอกาสแพ้คดีมีมาก แต่ประเด็นสำคัญคือมีโอกาที่เจ้าของร้านเหล้าอาจจะขายต่อไปหรือเลิกกิจการไปก็ได้ ถึงแม้จะมีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายก็ตาม เพราะตราใบใดที่ความเสียหายตกอยู่กับนายต้อง มีมูลค่ามากกว่ารายได้ของร้านเหล้า นายต้องอาจยินดีจ่ายเงินชดเชยให้เจ้าของร้านหรือเสียงเพลงหรือจ่ายให้เป็นจำนวนมากพอที่จะทำให้เลิกกิจการไป

ปัญหาคือ มีโอกาสที่การเจรจาจะล้มเหลว ถ้าหากในกรณีแรก นายต้องเรียกค่าเสียหายจากเจ้าของร้านเกินกว่า 3 แสนบาท (hold-out problem) เจ้าของร้านจะไม่จ่ายและปิดกิจการไป แต่กรณีที่สอง เจ้าของร้านมีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย หากนายต้องจ่ายเงินชดเชยน้อยกว่า 3 แสนบาท ซึ่งเป็นรายได้ขั้นต่ำแก่เจ้าของร้าน เขาอาจเปิดดำเนิน

กิจการต่อไป และเปิดเพลงเสียงดังเหมือนเดิม

โคสเห็นว่ากิจกรรมใดๆ ที่มีผลกระทบทางลบ ไม่ว่ากฎหมายจะให้กรรมสิทธิ์ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายแก่ฝ่ายใดก็ตาม จะมีต้นทุนธุรกรรมเกิดขึ้นเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวบรวมพรรคพวกมาเจรจากัน ถ้านายต้องเกณฑ์เพื่อนบ้านมาร่วมเจรจากับเจ้าของร้าน อาจมีต้นทุนสูงมากจนไม่คุ้มที่จะทำแบบนั้น พวกที่ที่มาด้วยคงอยู่ในละแวกใกล้เคียง แต่จะหาแนวร่วมที่อยู่ไกลกว่านั้นได้ยาก เพราะไม่ได้เดือดร้อนด้วยและก็ไม่อยากเสียเวลาทำมาหากิน นอกจากนี้ยังมีต้นทุนในการออกกฎหมายและการบังคับใช้ ดังนั้น คำตัดสินของศาลตามที่กฎหมายให้กรรมสิทธิ์แก่ฝ่ายใดเป็นแต่เพียงระบุว่า ฝ่ายใดจะต้องเป็นผู้ชดเชยความเสียหายแก่คู่กรณี แต่ไม่ได้หมายความว่าหากกำหนดบทลงโทษ โดยการบังคับให้จ่ายค่าเสียหายแล้ว จะมีผลทำให้สังคมมีการจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพหรือไม่

แนวการวิเคราะห์ของโรนาลด์ โคส ทำให้นักกฎหมายหันมาให้ความสำคัญในประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน และกฎหมายว่าด้วยเหตุรำคาญ ขณะเดียวกันนักเศรษฐศาสตร์เองก็สนใจศึกษาประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายมากขึ้นเช่นกัน กล่าวกันว่า บทความของโคสได้ถูกอ้างอิงบ่อยครั้งมากที่สุดในวงการเศรษฐศาสตร์

โคสเสนอแนวคิดในเชิงทฤษฎีสำคัญ 2 ประการ (Coase Theorem) คือ ประการแรก ถ้านั้นต้นทุนธุรกรรมต่ำมาก (หรือเท่ากับศูนย์) หากการกระทำของฝ่ายหนึ่งสร้างความเสียหายแก่ฝ่ายหนึ่งแล้ว การเจรจาต่อรองเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จะได้ทางออกที่มีประสิทธิภาพเสมอ ไม่ว่ากฎหมาย

จะให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายใดในตอนแรกก็ตาม

ประการที่สอง ในความเป็นจริงสังคมมีต้นทุนธุรกรรม บางครั้งมีมูลค่าค่อนข้างสูง ทำให้การเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาทำได้ยาก ดังนั้นการที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายใดในตอนแรก อาจทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เกิดประสิทธิภาพ

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างตาม Polinsky (1983, 11-14) และ Malloy (1990, 34-38) โดยเปลี่ยนแปลงตัวเลขเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น สมมติว่าโรงงานปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ ทำให้ชาวบ้านที่อยู่ไกลออกไปจากโรงงานได้รับความเดือดร้อน ถ้าชุมชนนั้นมี 6 ครัวเรือน แต่ละครัวเรือนมีความเสียหายเกิดขึ้น 10,000 บาท รวมทั้งหมด 60,000 บาท จากกรณีนี้มีทางแก้ปัญหา 2 วิธี คือ

1) โรงงานเสียเงินลงทุนติดตั้งเครื่องกรองก่อนปล่อยน้ำลงในแม่น้ำ เสียค่าใช้จ่าย 30,000 บาท

2) ชาวบ้านแต่ละครัวเรือนลงทุนซื้อเครื่องกรองน้ำ เครื่องละ 7,500 บาท รวม 6 ครัวเรือนแล้ว ใช้เงินทั้งสิ้น $7,500 \times 6 = 45,000$ บาท

ถ้ามองในแง่สังคมส่วนรวม ทางเลือกที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดคือ โรงงานต้องลงทุนติดตั้งเครื่องกรองน้ำเอง เสียค่าใช้จ่ายเพียง 30,000 บาท แต่เรายังไม่ได้พิจารณาว่ากฎหมายให้ความคุ้มครองฝ่ายชาวบ้านหรือโรงงาน

ถ้ากฎหมายให้คุ้มครองชาวบ้าน โรงงานจะต้องลงทุนติดตั้งเครื่องกรองก่อนปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำ แต่ถ้ากฎหมายให้ความคุ้มครองแก่โรงงาน ซึ่งหมายถึงว่า โรงงานมีสิทธิตามกฎหมายที่จะปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำได้ ส่วนฝ่ายชาวบ้านมีทางเลือก 3 ทาง คือ จะทนทุกข์ต่อไป หรือจะยอมซื้อเครื่องกรองน้ำมาใช้ในบ้านซึ่งต้องเสียเงินรวมกัน

ทั้งสิ้น 45,000 บาท หรือจะยอมจ่ายเงินให้โรงงานสำหรับติดตั้งเครื่องกรองน้ำเป็นเงิน 30,000 บาท ชาวบ้านยอมยินดีจ่ายเงินให้โรงงาน เพราะเสียเงินน้อยกว่ากรณีที่ครัวเรือนซื้อเครื่องกรองน้ำมาใช้เอง

จะเห็นว่าไม่ว่ากฎหมายจะให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายใดก็ตาม ถ้าต้นทุนธุรกรรมค่อนข้างต่ำหรือเท่ากับศูนย์ ทางออกของการแก้ไขปัญหาจะเป็นทางที่มีประสิทธิภาพเสมอ อย่างไรก็ตาม โคสเห็นว่าในความเป็นจริงต้นทุนธุรกรรมค่อนข้างสูง กล่าวคือการเจรจากับโรงงาน ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเจรจาดำเนินการ การพิสูจน์ความเสียหาย การรวบรวมสมรรถพดพวก การบังคับใช้กฎหมาย สิ่งเหล่านี้ อาจทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ประสบความสำเร็จ หรือไม่ก็ผลทำให้สังคมมีทางออกในการแก้ไขปัญหาค่อนข้างไร้ประสิทธิภาพหรือเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าที่ควรจะเป็น

สมมติว่า ชาวบ้าน 6 ครัวเรือน มีค่าใช้จ่ายสำหรับการเจรจาดำเนินการกับโรงงานครัวเรือนละ 8,000 บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 48,000 บาท ($6 \times 8,000$) ค่าใช้จ่ายส่วนนี้จะทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เกิดประสิทธิภาพ เพราะชาวบ้านอาจจะไม่เต็มใจจ่ายกันทุกคน ถ้ากฎหมายให้ความคุ้มครองฝ่ายที่ไม่สมควรได้รับความคุ้มครองยังทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เกิดประสิทธิภาพ

ถ้ากฎหมายคุ้มครองความเสียหายแก่ชาวบ้าน โรงงานยอมเลือกที่จะติดตั้งเครื่องกรองน้ำเป็นมูลค่า 30,000 บาท ดีกว่าที่จะออกเงินซื้อเครื่องกรองน้ำให้ชาวบ้าน ซึ่งต้องใช้เงิน 45,000 บาท ดังนั้นเมื่อมองในแง่สังคมส่วนรวมแล้ว การที่โรงงานยอมติดตั้งเครื่องกรองน้ำเองถือว่าเกิดประสิทธิภาพ เพราะเสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่า

แต่ถ้ากฎหมายให้ความคุ้มครองแก่โรงงาน โดยอนุญาตให้ปล่อยน้ำเสียได้ ชาวบ้านมีทางออก 2 ทาง คือ รวมกันจ่ายเงินซื้อเครื่องกรองให้โรงงาน 30,000 บาท และแต่ละครัวเรือนต้องเสียเงินเพิ่มอีกในการเจรจากับโรงงาน 48,000 บาท รวมเป็น 78,000 บาท ขณะที่อีกทางเลือกหนึ่งคือลงทุนซื้อเครื่องกรองน้ำเอง 45,000 บาท (7,500 x 6) ชาวบ้านยอมเลือกทางเลือกอันหลัง แสดงว่าหนทางที่เคยเสียค่าใช้จ่ายน้อย คือชาวบ้านต้องยอมติดตั้งเครื่องกรองน้ำให้แก่โรงงาน แต่การต่อรมมีต้นทุนธุรกรรมมากขึ้น จึงทำให้ชาวบ้านต้องซื้อเครื่องกรองน้ำมาใช้น้ำบ้านตนเอง

ดังนั้น ตรابطที่ต้นทุนธุรกรรมค่อนข้างสูง การให้สิทธิทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองแก่ฝ่ายใดในตอนแรกเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะเป็นตัวกำหนดในภายหน้าว่า หนทางการแก้ไขปัญหาลักษณะภายนอก จะได้ทางออกที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ หรืออาจเป็นไปได้ว่าการให้กรรมสิทธิ์แก่ฝ่ายใดในตอนแรกอาจสร้างปัญหาผลกระทบภายนอกตามมาก็ได้ ดังนั้น รัฐจะต้องมีกลไกกฎหมายหรือสถาบันที่ช่วยลดต้นทุนธุรกรรมเพื่อให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากที่สุด

ผู้อ่านลองนึกภาพว่า ท่านได้ไปพักผ่อนในวันหยุดบริเวณบ้านพักริมทะเลทางภาคใต้ฝั่งตะวันออก ซึ่งบริเวณนั้นมีที่พักเต็มไปหมดอาคารที่พักส่วนใหญ่ได้ปลูกหันหลังไปทางทะเล ส่วนด้านหน้าที่พักจะมีถนนตัดผ่านและมีตรอกซอยแยกลงไปชายหาด สมมติว่า ท่านอยากเดินเล่นริมชายหาดขึ้นไปทางทิศเหนือ ซึ่งจะต้องเดินผ่านด้านหลังของโรงแรม A, B, C พอท่านเดินถึงบริเวณด้านหลังโรงแรม A ก็ปรากฏว่า เจ้าของโรงแรม B ได้สร้างรั้วรอบอาณาบริเวณลงไปถึง

ชายหาด และเขียนป้ายระบุว่า "ห้ามบุกรุก" ทำให้ท่านไม่สามารถเดินผ่านไปยังโรงแรม C ซึ่งอยู่ถัดไปได้ ดังนั้นท่านจะต้องเดินอ้อมไปด้านหน้าโรงแรม B ไปออกถนนใหญ่ แล้วค่อยเดินเลาะมาด้านหลังของโรงแรม C ทำให้ท่านต้องเสียเวลาเดินอ้อม ดังนั้นหลักกฎหมายโดยทั่วไปจะต้องไม่อนุญาตให้โรงแรม B มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินครอบคลุมลงไปถึงชายหาด ไม่เช่นนั้นแล้ว ผู้คนที่มาเที่ยวจะต้องเสียเวลาเดินอ้อมโรงแรม ซึ่งหมายถึงต้นทุนสูง ดังนั้นตามหลักกฎหมายทั่วไปจะต้องไม่อนุญาตให้เจ้าของโรงแรมเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินครอบคลุมไปจนถึงริมชายหาด

เจ้าของโรงแรมจะห้ามไม่ให้นักท่องเที่ยวเดินผ่านชายหาดหลังโรงแรมตนเองไม่ได้ เพราะบริเวณชายหาดถือเป็นสาธารณะ

ตัวอย่างต่อไป สมมติว่า บ้านของท่านอยู่ติดกับโรงแรมขนาดใหญ่ ต่อมาโรงแรมต้องการสร้างอาคารจอดรถหลังใหม่สูง 10 ชั้นติดกับรั้วบ้านของท่าน ซึ่งตัวอาคารจอดรถตั้งแต่ชั้น 2 ขึ้นไปนั้น บางส่วนจะล้ำเข้าเหนือที่ดินของท่าน และท่านก็มีดินมะม่วง 3 ต้น บริเวณนั้นพอดี ซึ่งแน่นอนว่าต้องโค่นทิ้งแน่นอนถ้าเริ่มมีการก่อสร้างอาคาร กรณีนี้โรงแรมจะต้องขออนุญาตจากท่าน และท่านจะต้องได้รับการชดเชยจากโรงแรม เนื่องจากตัวอาคารจอดรถได้ล้ำเข้ามาเหนือพื้นที่บ้านของท่าน

กรณีต่อมามีเครื่องบินบินผ่านเหนือบ้านของท่าน ทำให้บริษัทการบินจึงไม่ต้องมาขออนุญาตจากท่านก่อนเหมือนกับกรณีที่แล้ว คำตอบก็คือ กรณีแรกมีคู่กรณีเพียง 2 ฝ่าย การเจรจาไม่ค่อยยุ่งยาก แต่กรณีหลังถ้าจะให้บริษัทการบินต้องมาขออนุญาตจากเจ้าของบ้านทุกๆ

หลัง เพื่อจะได้มีสิทธิบินผ่านเหนือบ้านทุกหลัง จะต้องเสียต้นทุนเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นกฎหมาย จะให้ความคุ้มครองท่านในกรณีแรก ส่วนกรณี หลังจะยกกรรมสิทธิ์ในการบินเหนือบ้านทุกหลัง แก่บริษัทการบิน เพื่อลดต้นทุนในการเจรจาต่อ รอง ดังนั้น ข้อสรุปอีกประเด็นที่ได้จากทฤษฎีของ โคสก็คือ ฝ่ายใดมีต้นทุนในการหลีกเลี่ยงความเสียหายได้ต่ำกว่าอีกฝ่าย (least-cost avoider) ฝ่ายนั้น ก็จะต้องรับภาระในการแก้ไขผลกระทบภายนอกเอง

มีการอ้างกันว่า ศาลในสหรัฐอเมริกา ได้ใช้แนวคิดของโคสมาตัดสินกรณีคดีความ ระหว่างโรงงานผลิตอาหารสัตว์แห่งหนึ่ง กับ บริษัทบ้านจัดสรร โรงงานผลิตอาหารสัตว์ ตั้งอยู่ ห่างไกลจากแหล่งชุมชน ต่อมาตัวเมืองได้ขยายตัว เรื่อยๆ จนบริษัทสร้างบ้านจัดสรร ได้ลงทุนซื้อ ที่ดินและสร้างบ้านใกล้กับโรงงาน ผู้คนที่มาอยู่ อาศัย ต้องทนดมกลิ่นเหม็นจากโรงงาน กระทั่ง บริษัทบ้านจัดสรร ฟ้องคดีเพื่อให้โรงงานย้ายออกไป แต่เจ้าของโรงงานร้องต่อศาลว่าโรงงานตั้งมา ก่อนหลายปีแล้ว บริษัทบ้านจัดสรร "เข้ามาหาเหตุ รำคาญเอง (Come to the Nuisance)" แต่ศาลเห็นว่า ถ้าจะให้ชาวบ้านย้ายออกไปจากบ้านจัดสรร มี ต้นทุนสูงกว่ากรณีให้โรงงานย้ายออกไป ดังนั้นจึง ตัดสินให้โรงงานเป็นฝ่ายย้ายออกไป และก็ให้ บริษัทบ้านจัดสรร เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการย้าย โรงงานด้วย อย่างไรก็ตามในระยะหลังมานี้ผู้ พิพากษาของศาลต่างๆในสหรัฐอเมริกา ไม่ค่อยให้ ความสำคัญกับหลักคำตัดสินนี้ เพราะเกรงว่า จะสร้างปัญหามาในอนาคต

โคสย้ำว่า (1) การที่จะบอกว่ารัฐควร แทรกแซง หรือไม่แทรกแซงนั้น ควรมีการศึกษา อย่างรอบคอบ ถึงแม้กรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย

จะชัดเจนว่า กฎหมายคุ้มครองใครกัน ระหว่างผู้ ก่อกับผู้ได้รับผลกระทบ ก็อาจไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา ผลกระทบภายนอกได้อย่างลุล่วง (2) ปัญหา ผลกระทบภายนอกเกิดมาจากผู้เกี่ยวข้องสองฝ่าย (reciprocal) การระบุว่าฝ่ายใดถูก ฝ่ายใดผิด ใน หลายกรณีเป็นเรื่องที่ตัดสินได้ยาก และ (3) ปัญหา มลภาวะจะมีหรือไม่มีต่อไป ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่ สังคมจะได้รับเมื่อปัญหาลดน้อยลงหรือหมดไป นั้น คำนึงกับต้นทุนในการเยียวยาปัญหานั้นๆ หรือ ไม่ถ้าไม่คุ้มกับต้นทุนปัญหานั้นก็จะคงดำรงอยู่ต่อ ไปแต่ไม่ใช่จะยกเอาเหตุผลเรื่องความล้มเหลว ของกลไกตลาด มาเป็นข้ออ้างว่ารัฐควรแทรกแซง หรือไม่แทรกแซงในทุกๆ กรณี ดังนั้น รัฐจึงต้อง ชั่งผลประโยชน์กับต้นทุนให้ดี เพราะการแก้ ปัญหาระบบ "ตลาดล้มเหลว" อาจมีความเสี่ยง พอๆกับการที่ "รัฐล้มเหลว (Government Failure)" เสียเอง

กว่านักเศรษฐศาสตร์ด้วยกันเองจะเข้าใจแนวคิดของโคสก็กินเวลาหลายสิบปี บทความ ของโคส ได้จุดประกายการศึกษาด้าน เศรษฐศาสตร์กับกฎหมายอย่างต่อเนื่อง นับ ตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา จนเกิดพัฒนาการเป็นวิชา ใหม่ คือ "Law and Economics" หรือ "Economic Analysis of Law" ตลอดสี่สิบกว่าปีมานี้ การ วิเคราะห์ประเด็นกฎหมายด้วยเศรษฐศาสตร์ ดูจะมีความสำคัญมากขึ้น จนไม่เป็นที่สงสัยกัน แล้วว่า วิชาเศรษฐศาสตร์ไปพัวพันกับวิชานิติ ศาสตร์ได้อย่างไร เพราะนักกฎหมายกับนัก เศรษฐศาสตร์มีงานศึกษาร่วมกันมานานพอ สมควร ถ้ามองย้อนไปไกลกว่านี้ ยิ่งเห็นว่าเรื่องนี้ ไม่ใช่เรื่องใหม่ Louis Brandeis เคยกล่าวไว้ในปี 1915 ว่า "Lawyer who has not studies

economics...is very apt to become a public enemy." แล้ว Todd G. Buchholz (p.192) แต่งประโยคต่อท้ายว่า "Unfortunately, the United States of America produces thousands of public enemies each year."

Bibliography

- Buchholz, Todd G. (1999). **New ideas from dead economists : an introduction to modern economic Thought**. New York : Plume Book.
- Butler, Michael R. and Gernett, Robert F. (2003, June). Teaching the Coase Theorem : Are we getting it right? **Atlantic economic journal**, **31, 2**, pp. 133-145.
- Coase, Ronald Henry. (1994). **Essays on economics and economists**. Chicago : University of Chicago Press.
- Malloy, Robin Paul. (1990). **Law and economics : a comparative approach to theory and practice** St. Paul, Minn. : West Publishing Co.
- McCloskey, Deirdre. (1998, Summer). Other things equal : The so-called Coase Theorem. **Eastern economic journal**, **24, 3**, pp.367-371.
- Medema, Steven G. (1994, March). The myth of two Coases : What Coase is really saying. **Journal of economic issues**, **28, 1**, pp.208-217.
- Polinsky, A. Mitchell. (1983). **An introduction to law and economics**. Boston : Little, Brown and Company.
- Stephen, Frank H. (1998). **The economics of the law**.
(Brighton : Wheatsheaf Book Ltd.)